

De venenorum indole, ac dijudicatione disquisitio extemporalis ... / [Johann Friedrich Gmelin].

Contributors

Gmelin, Johann Friedrich, active 1725.

Camerarius, Elias, 1673-1734.

Universität Tübingen.

Publication/Creation

Tubingae : Literis Hiobi Franckii, [1725]

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/qxmzrjgu>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

DE
 VENENORUM
 INDOLE, AC DIJU-
 DICATIONE
 DISQUISITIO EXTEM-
 PORALIS.

Quam
Juvante DEO,
 Jussu Amplissimæ Facultatis Medicæ,
 PRÆSIDE
 ELIA CAMERARIO,
 Prof. Ord. Med. & Consil. Wirtemb.

PRO LICENTIA
*Summisque in Medicina Honoribus publicè ventilandam
 proponit Nov.*

ad Diem 2³. ~~Nov.~~ MDCCXXV.
 HANNES FRIDERICUS GMELIN,
 Stuttgardianus.

TUBINGÆ, Literis HIOBI FRANCKII.

P. Cand. Hiemo

D. 8

THE
PROCEEDINGS
OF THE
COURT
OF COMMONS
IN PARLIAMENT ASSEMBLED
IN THE YEAR OF OUR LORD ONE THOUSAND SEVEN HUNDRED AND SEVENTY
AND TWO
IN THE FIRST YEAR OF THE REIGN OF HER MAJESTY QUEEN CAROLINE
BY
JAMES OAKLEY
ESQ;
COUNSELLOR AT LAW
AND
CLERK OF THE HOUSE OF COMMONS
LONDON
Printed by J. KNEELAND, at the Crown and Anchor, in St. Dunstons Church-yard, near St. Dunstons Church, in the County of Middlesex.
MDCCLXXII.

Printed by J. KNEELAND, at the Crown and Anchor, in St. Dunstons Church-yard, near St. Dunstons Church, in the County of Middlesex.
MDCCLXXII.

Q. D. B. V.

DE Venenis difficillima disquisitio est, cumque de iis aliqua nobis in chartam conjicienda nunc sint, eoque nos decet, eam in rem esse attentiores; quandoquidem nulla in re facilius est incidere in errorem, quam in dijudicandis Venenis; à Medicis enim, eorumque iudicio expectant Iudices decisionem quæstionum maximè arduarum atque intricatarum circa Venenorum effectus, cum ii sæpè incerti sint, imò prorsus dubius hæreat Iudex, an Venenum fuerit causa necis, dum signa adeò sæpè sunt occulta, ut sine edecumata Medici Prudentia in re tam gravi planè progredi non liceat.

Quam igitur utile, quamque necessarium erit, nosse indolem venenorum, imò vel id nosse penitus, quid Venenum sit, quidque eo nomine veniat, cum latius alii, alii strictius, hoc sumant vocabulum, neque omne id meretur referri in infamem hunc censum, quicquid vel quantitate vel qualitate nocet, sive internè adhibitum, sive exterius admotum, sic enim confusio potius, quam distincta Veneni idea oriretur. Hinc distinctio in Venena propriè & impropriè talia, quæ tamen non prorsus coincidit cum ea, qua distinguunt inter mortalia, & non mortalia, vel potius mortifera. Veneni enim

titulus iis potissimum competit, quæ mortem inferunt, sive illa statim & acuto quasi modo succedat, sive tardo eveniat motu, graduque, sive solidas partes inflamment destruantque sive fluidas corrumpant, aut Spiritus animales pessundent. Nec dubites tamen, talia veneni nomen mereri, quæ mortem actu non inferant, cum sæpè vel naturæ bonitate ac robore, vel remediorum efficacia, vel aliis ex circumstantiis plenus tristiorque Toxicæ effectus haud subsequatur.

Neque tutum fuerit cum aliis ea vocare saltem Venena improprie dicta, quæ tantum insignem corpori læsionem afferunt, quæ morbos efficiunt contagiosos ac pestilentes, eo quod enim venenum pestilenti Veneno pejus est? nec Philtra simpliciter ad hanc saltem classem licet ablegare, eò certè minus, quò occultior adhuc atque intrieatior istius nequitiae indoles est, neque ea satis innotuerunt, quæ Philtris adhibentur, ad minimum symptomata inde adeò truculenta subinde observantur, quæ causas admodum violentas activasque videntur supponere. Etsi non ea statim ad venena, etiam improprie dicta, referre liceat, quæ Sterilitatem, Impotentiam Abortum procurant, aut omnia miasmata, contagium in Phthisi, Dysenteria, Lepa, Scabie, propagantia.

Neque id hætenus evidenter satis innotuit, quibus præcisè viis modisque Venena Corpori possint communicari. Id in aprico est, in cibo potuque per os pleraque assumi; at per nares adeò frequenter maleferiati homines alios inficiant hætenus nondum sufficientibus experimentis inquisitum est quæ enim de literis Veneno infectis, ipsaque apertione ac lectione necantibus recensentur, vel incerta sunt, vel etiam ingredientibus per fauces, ac respiratione sic adductis moleculis noxiis possent adscribi, uti sanè hæc via frequentissimè obtinet in cellis, musto fermentescente plenis, in noxiis carbonum effluviis, in apertis post diuturnam occlusionem putrescentibus.

teis ac cavernis variis, ac cubilibus calce recenter obductis, &c.

Certum est, per nares patentem quoque ad fauces viam esse, & ob viciniam, nervorumque nexum cum cerebro non minus hâc via periculum imminere. De poris, in superficie cutis corporisque extantibus, res adhuc incertior est, etsi passim historiæ de Venenis loquantur per Chirothecas corpori ingestis, quibus alii addunt unguenta, balsama, pulverem de Cypro, sternutatorios pulveres, suffimenta, &c. etsi enim nihil generaliter possit statui, ad exemplum tamen unguenti Mercurialis, quod in Lue Venereâ promptè Mercurium ad sanguinis devehit massam, atque unguenti sulphurati, quod Scabiem aliquando innoxie, sæpissimè tamen summâ cum Virulentiâ tollit, etiam hæc via Venenis vix poterit denegari, quo minus ea ad interiora corporis penetrent.

De telis veneno infectis, eò minus dubitandum est, quò illa profundius penetrando immediatè sanguini, nervisque & spiritibus imprimunt labem, etsi & ista Indorum exempla nos apertè doceant, quàm exilis sit nostra, quâ gaudemus, circa Venena notitia, cum in Orientali Terræ plaga tantæ virulentia Venena huic inserviant scopo, qualia inter nos hætenus non innotuerunt; Tetrum enim illud, quo tela imbuunt Reguli in Macassar, Venenum adeò efficax ac formidandum est, ut illi colligendo ii solum destinentur, qui mortis rei habentur, imò nec illi possint arbori perforandæ, succumque lethiferum fundenti appropinquare sine Vitæ periculo, undè prælongâ arundine cuspidatâ corticem perforantes, cavo ejus excipiunt lethalem succum, mox concrecentem, cujus dein solutio in aqua, cui amarissima herba Lampogang admixta est, facta tela imbuunt tali veneno, quod gradibus distinctum, vel statim perimit, vel si domari tantisper possit antidoto efficaci, vel radice Mongos, vel etiam ho-

merda sola, ea tamen nequitia vitæ infidiatur, ut, vel bien-
nio trienniove elapsis, adhuc cogat hominem suæ Virulentia
succumbere, quæ non infidis relationibus, sed fide Doctissi-
mi Kempferi, literisque Illustris Spelmanni, ad B. Menzelium
datis, innotuere.

Dolendumque est, cætera Kempferi Scripta in Scriniis
latere, vel dispergi forsan infeliciter, cum non omnes rerum
exoticarum Scriptores pari fide recenseant res naturales, nec
eâdem Judicii præstantiâ. Plerique insufficienti narratione
incertum magis reddunt Lectorem, cujus Exempla vide-
re est in Itinerario Dampierii, (referentis, Incolas Insulæ
Mindanao lentum venenum sociis ejus exhibuisse, qui id mox
agnoverint, aliquot demum mensium languore enecti, hepar-
que post mortem secanti Chirurgo exhibuerint atrum, leve,
atque instar Suberis siccum,) Frezierii, Zucchelli, & plero-
rumque scriptorum rerum exoticarum. Cum judicio igitur
ex Scriptoribus Itinerariorum ea Medico petenda sunt, quæ
ad Venenorum historiam spectant; spectant verò eò plurima,
(uti & circa alias historiæ naturalis partes elegantissima pas-
sim occurrunt,) at quam cautè assumenda pro certis, si Ita-
lus scriptor, qui orbem Terræ feliciter circumnavigavit, Ge-
melli Tavernerio injuriam haud inferat, tot ipsi errores pas-
sim exprobrando; cui verò in posterum fidendum erit in rela-
tionibus rerum adeò remotarum? Nec tamen eas negligat Me-
dicus in Venenorum Scrutinio seriò occupatus.

Prostant in eo genere innumera, hæc non alleganda,
neque enim Dissertationis angustia id permittit; id tamen ad-
dendum censui, eosdem Indicarum rerum Scriptores men-
tionem quoque facere Venenorum, ut sic loquamur, Magi-
corum, ad analogiam eorum nocendi modorum, quos & in
Europa Historiæ haud rarò tradiderunt, cum fictæ ex cera
imagines, relatæque ad certas Personas, puncturis ignibus-
que

que in perniciem earum exponuntur. Occurrunt talia exempla, uti alibi passim, ita & in Relationibus Missionariorum, Indiam utramque adeuntium, uti de mancipiis Americanis annotavit P. La Bat in Itin. Insularum American. qui testatur, magos istos baculis quibusdam eam fascini vim inducere, ut iis contacti intenso continuoque corripiantur dolore, quem nullis hactenus remediis cessisse compertum sit; merenturque etiam hūc referri mirabiles istæ minæ eorundem hominum, comminantium, se devoraturos certorum, quos odio prosequuntur, hominum cor atque hepar, effectū tristi insecutæ mortis, testante de efficacia Diabolicarum minarum, postquam sectis cadaveribus, Teste eodem P. La Bat, eorum Cor atque hepar vacua prorsus reperta sint, non nisi simplici Integumento superstite. Confirmanturque hæc, quæ de Magicis Læsionibus inter Americanos recenset Labatius, in Epistolis Missionariorum Tom. XV. P. Boucheti Epistola de Missione Madurensi, qui testatur, Indos istos, crudeliter sæpè torqueri (par je ne scai quoi d' invisible) ab invisibili hoste, cum non solum sæpè ex pago in Sylvam subito abripiantur, sed & sani lectum petentes, edant per noctem ejulatus miserrimos, quæis nemo possit opem ferre, quique mane offerant corpus ictibus miserrimè læsum. Talia sanè attentione eorum dignissima sunt, qui occultos nocendi modos pervestigare conantur, ac historiam eorum texent impostherum.

Disceptatum quoque ab Auctoribus est, an Venena intus assumpta potentius citiusque agant, an verò extrinsecus adhibita. Neque verò existimem, locum hīc habere decisionem generalem, cum infinitè variant casus speciales. Præterea distinctè de distinctis loquendum est, sanè inter exterius accidentia reperies vel ideò potentiora, quod intima mox sanguinis adeant penetralia, ipsamque, sine ambagibus, vitæ sedem

dem petant, cum interna & in primis viis cruditates invenire queant, quibus aliquomodo implicentur, ac in sua operatione impediuntur, (exemplo Agyrtarum, vel copioso oleo, vel lacte, vel Theriaca, venenum obvolventium ac enervantium,) Viperarum sanè morsus pessimus est, ac peior adhuc canis rabidi virus, utrumque mox sanguini immediatè infusum, ac mediante circulatione toti mox massæ incredibili celeritate illatum. Utrunque tamen tam violenta actio observatur, ut frustrâ de celeritate comparata disputes, funestus erit exitus, sive lento sequatur gradu, sive celerrima operatione pro diversitate qualitatis Venenorum, diversa ratione operantium.

Truculenti potissimum Venenorum effectus probè à Medico sunt considerandi, si aliquo cum fundamento velit in casibus oblatis judicare de exhibitione Veneni dubia existente; Reperimus verò apud Medicos Scriptores in recensione Symptomatum præ aliis Cardialgias, Vomitus, Ventris & fluxus & tormina, eaque atrocissima, nonnunquam & pertinaces alvi adstrictiones. Hæcque primarum viarum Symptomata primo se sistunt loco in assumptione Venenorum per os, quam & subinde mox faucium ardor atque erosio comitatur. Cum vero veneni vis ulterius progressa est, sanguinemque & nervos attigit, horum consensu innumera mala per corporis ambitum sparguntur, Dyspnœa, Asthmata, singultus, Cordis palpitationes, Anxietates, Syncope, debilis, frequens, ac intermittens pulsus, frigidi sudores, Livor faciei ac pallor, imò & enormis intumescencia illius, atque abdominis, imò & corporis totius; turbatisque nimium spiritibus jectigationes, tendinum subsultus, Convulsiones, variique convulsivi motus, deliria, &c.

Ista verò, quæ solent à Medicis allegari symptomata non eodem ubivis modo eveniunt, cum ingens Venenorum
varie

varietas, gradusque, & efficacia differentias hinc parere solent innumeras. Accedit summa illa difficultas, ac disceptatio intricatissima, an certò cognoscere queamus ex symptomatibus, ea esse veneno assumpto vel exhibito adscribenda. Cum enim eadem Symptomata evenire haud rarò soleant iis etiam in subjectis, quæ ab omni veneni assumpti suspicione sunt libera, (cujus in vehementi Cholera aliisque affectibus evidèntia cernere licet exempla) hinc insignis non potest non oriri difficultas in agnoscenda causæ talis venenatæ in corpore præsentia. Pleni sunt Medicorum etiam solidissimorum Libri istius modi Disceptationibus, agnoscunt uno ore omnes Diagnoseos hujus Difficultatem, nec audent in casibus specialibus sine formidine oppositi asserere, symptomata subitò invadentia, ac truculenter capientia augmenta, veneno infallibiliter esse adjudicanda.

Factumque hinc, ut magni nominis Medici ferè dubitent, an dentur signa Veneni certa, atque extra omnem dubii aleam posita; cum ea possit esse Cacochymia in Corpore, sanguinisque massa prævalentis pravitas, in ipso sensim corporis habitu, ac penetralibus ejus nata, ac fota, quæ eadem in vivo ægroque corpore Symptomata efficere atque exhibere queat, quæ aliàs à Veneno solent oboriri. Hinc est, quod admodum fiant incerta tum Veneni assumpti operantisque in corpore apodictica signa, tum effectus illius in cadavere observandi, & signa illud declarantia.

Quisquis consideraverit attentius tales ægrotos, facile agnoscet, difficultatibus obseptam esse gravissimis Diagnosin, nec temerè quidquam hinc statuendum. Si contigerit, hominem sanum hætenùs subitò incidere in morbum, gravissimis istiusmodi stipatum symptomatibus, vires subitò dejectis, totam Oeconomiam animaleam gravissimè celerique turbantibus, prodentibusque malignitatis ac truculen-

tiæ notas planè singulares, malo Epidemico tum nullo terris urbique tuæ incumbente, haud sanè immeritò oborietur tibi suspicio de Veneno exhibito assumtore. Cave tamen, ne præcipitanter quidquam agas, concludasve, ac cogita enormes etiam Cholerae, atque haud adeò raras invasiones, Vomituum variorum symptomaticorum truculentiam, convulsionum subitò comparentium ferociam; potest sanè Venenum subesse, potest verò eâdem facilitate, absente illo, tam grave malum oriri. Lentè igitur in judicando festinandum. Si dicas, ægrum non sine ratione suspicari sinistri aliquid, cum nauseosi quidquam sese in ipsa cibi assumptione observasse testetur; non consulo, ut talia negligas, rectè ages, si eò mentis quoque dirigas aciem, si remedia eò dirigas, nec tamen existimo, te ideò aliquam de Veneno porrecto habere certitudinem; uti nec suffecerit ejusdem ægri sensus, afferentis, se in faucibus ardorem aliquem doloremque ac molestiam sentire, nisi erosio manifesta (qualem sublimatus Mercurius mox solet excitare enormem) sese non ejus modò sensui, sed & tuo se offerat conspectui; levis enim molestia etiam à conatu vomendi, nisibusque excessivis, ex nausea metuque subortis, potest enasci,

Nec minori opus erit circumspectione, si nausea, ventriculi dolores, tetri ructus, frequentes, atrocesque vomitus, stipata ingentibus doloribus Diarrhœa, urinæ ardores, intumescencia Ventris, summus faciei pallor, accesserit; Augent talia suspicionem Medici, jubentque, ut hûc mentis oculos convertat, ut strenuè Medicamentis idoneis rem suam agat, neque enim necesse est, ut sit convictus de Veneno exhibito, ad occurrendum malis istiusmodi truculentis, si mederi iis atque occurrere cum fructu velit, agat contra Venenum, licet non certus de Veneno; at quid dico? non certum eum esse de Veneno, certus sanè est, imò certissimus

de Veneno, id saltem parit incertitudinem, an id ingestum sit corpori, atque extrinsecus accesserit, an verò intus lentè genitum, subitòque nunc & cum impetu nequitiam suam exerens. Nemini nocet, si Medicus, cautè prudenterque procedens, agat contra Venenum; absit vero, ut temerè pronunciet de Veneno, quo ipso gravissimè alios lædere queat, cum nil frequentius sit inani de exhibito Veneno suspicione. Cum tamen certissimum sit, posse corruptum in corpore humorem cum acrimoniæ gradum, eam corrodingi vim, acquirere, quæ eosdem edat effectus, quos Venena sunt corrosiva, eandem sordium vomitu ejectarum putrilaginem, fœtorem haud dissimilem, acerrimamque & pelves quoque arrodentem efficaciam, ut talis Cholera tam terribili *ἄνω & κάτω* violentia suum decurrat stadium, ac si excitata fuisset à Veneno nunc demum in corpus ingesto.

Imò, si etiam contigerit, ut graviora accedant obtruantque machinam labascentem, nervorumque Systema Symptomata, spasmodicæ stricturæ, convulsivi motus, tremores, concussiones artuum, deliria quoque, frigidi sudores, Lipothymia, livor unguium ac faciei, maculæ passim lividæ, aliaque internæ necroseos, inflammationisque ac gangrænæ signa; omnia sanè ista curam Medici, attentionemque augebunt, ac præsentissima poscent remedia, etsi ne tum quidem ausit prudens Medicus absolutè decernere, isthæc mala veneno exhibito esse adscribenda, cum humores in corpore eam in acrimoniæ vim possint exaltari, ut omnibus istis efficiendis sint pares, etiamsi nullum ab extra venenum accesserit. Præstat, hîc suspenso incedere gradu, nisi manifesta sese exerant obtrudantque indicia, cujus exempla leguntur, reperti e. g. in reliquo cibo Arsenici fragmina, aliave tam evidentia rei aliâs tam obscuræ argumenta.

Si verò isthæc ita se habeant, si in tanta symptomatum truculentia tanta tamen regnet incertitudo, quis, quæso, in lentis ægrotationibus culpam sine maturo examine rejiciet in exhibitum occultè venenum, postquam exemplis innumerosis convicti sumus, eam humores corporis nostri perversitatem, eam corruptionem, ataxiam, atque incoërcibilem pravitatem posse sensim sensimque induere, eamque solidis affricare labem, quæ non possit non eludere medicamentorum efficaciam, confundere Medicorum solertiam, faciatque affectum talem à consuetis decursus sui regulis plurimum deflectere, ut anomaliis suis, atque, si verbo venia sit, irregularitatibus ægrum, adstantesque in veneni quondam occultè suggesti inducat infelicissimam suspicionem.

Videamus verò nunc, an major certitudo speranda sit ex ipsa cadaveris post mortem sectione, quam ex conspectu atque observatione viventis, tum enim maximè sollicitus de re tanti momenti Judex Medici requirit judicium. Benè verò agitur cum iis, qui sectioni ac perquisitioni cadaveris præsumunt, si in primis mox viis, ipsaque ventriculi cavitate veneni manifesta deprehendant fragmina, radicesve, aut alia pro Toxicis certò reputata, atque dudum agnita, sic enim sua incertitudine ultrò liberantur, quamvis & tum ad Veneni quantitatem & qualitatem, ac subjecti indolem, robur ac præcedaneam dispositionem probè respiciendum sit, cum Cacochymica, ac pravis succis scatentia corpora ab ea dosi gravissimè lædi, imò prosterni queant, quæ robustiori tantum periculi haud adferret. Cum ne tum quidem corporis delicti evidentia semper illicò in aprico sit, quando de assumpto Toxicò noxioque certus est Medicus, si ejus quantitas ignota sit, illo scilicet casu, quo indicia læsionum veneno congrua, ejusque qualitati proportionata, sese haud produnt; sive dein in veneno narcotico læsiones apertæ sese non offerant,

rant, five in caustico quoque & acri veneno sumto non reperiuntur erosiones manifestæ, labesve aliæ graviores veneno soli, ac præcisè adscribendæ, cujus non desunt exempla, neque enim circumspèctus Anatomicus de præsentia Veneni securè pronunciare poterit, ac positivè, si maculæ saltem flavæ. vel & obscuriores, aut viridescentes, in ventriculo alicubi compareant, etsi suspecti quid assumerit æger, cum & à prava & degenerante bile varias in ventriculo & duodeno maculas liceat conspiciere.

Quæ sane omnia evidenter ostendunt difficultatem his in negotiis ac sectionibus nunquam non occurrentem, Cum & apertissima, uti videntur, signa, dubia reddantur ac incerta ex analogis similibusve phænomenis, sine ulla Veneni suspitione frequenter conspiciendis in cadaveribus morbo denatorum. Quoties enim quæso hæc maculis lividis fœdantur, tum in trunco, tum in artubus. Quoties ingentem in molem abdomen attollitur ab halitu incluso, ac emergente ex fermentescentibus, ac putrescentibus jam succis; quoties gangrænosa labes, inflammationes viscerum, maculæ eorum, celerrima putredo, intolerabilis fœtor, flaccidum cor ac corrugatum, grumescencia in ejus Thalamis, in capite stagnans sanguis, grumi in Carotidibus ac Jugularibus, sinubusque Cerebri, reperiuntur post mortem eorum, qui placidâ morte absque Veneno obierunt. Et omnia tamen ista signa etiam in iis plerumque comparent, qui Veneno extincti sunt. Ac proin difficillimum est, prorsusque incertum, ex phænomenis istiusmodi concludere. Si egeras, manifestam sæpè esse Ventriculi perforationem, liquamina corrupta ac fœtida inter plicas Ventriculi, in ejus cavo hærentia, nigricantia non rarò ac sanguinolenta, imò, ipsa veneni ramenta. Hæc sanè perspicaci oculatoque opus est Inspectore, si venenum ipsum compareat causticum, si ista illius vi ventriculo foramina conspiciantur, res ipsa lo-

quitur, sed attentè tamen ipsa foraminum ratio est scrutanda, præprimis, si veneni ramenta nulla reperiantur, innotuère enim casus inventi ventriculi gangrænosî, sphacelati ac perforati, sine ulla veneni, extrinsecus assumpti, suspicione, in ætate etiam tenuiore; quis enim dubitet, posse Ventriculæ inflammationem, & de hinc necrosin ac sub illius incipiente putredine, sub vomituum summè atrocibus, ultimisque conatibus, rupturam pati, ac foraminibus pertundi; quamquam alia ferè ratio sit excitatorum à caustico Veneno minorum foraminulorum, istius vi inustorum, quæ, substantiâ stomachi luci objectâ, comparent, ad quæ jubent respicere Sectores attentiores. Opus sanè hîc est dexteritate insigni, acie mentis solidâ, ac præjudiciis haud occupatâ. Cæterum fœtores istiusmodi, atrî, fœdique humores, inflammatio, gangræna, uti dictum suprâ, monitumque est, sola morborum vi relinqui in ventriculo, ac reperiri post mortem queunt, hinc solis illis in pronunciando minimè fidendum erit; Idemque de quorumcunque aliorum viscerum labe dicendum est, de pulmonum adhæsione, putredine, nigredine, hepatis lienisque statu præternaturali, &c. omnia ista non nisi in complexu & evidentioribus signis præsentibus pondus habent. Facile hinc colligere licet, quam ardua res sit judicare de ægrotis, qui persuasi sunt, chronicos, quæsi laborant, affectus à veneno, clam ipsis olim exhibito, oriri cum omnis generis pravitas in succis nostris possit gigni, & ad ἀκμὴν perveniens, incorrigibilis evadere, etiamsi nihil unquam veneni in corporis penetralia admissum fuerit.

Possemus hîc excurrere ad lenta Venena, atque ad ea quæ statuto tempore dicuntur vitæ finem imponere; uti verò hunc adeò determinatum necis terminum, exactumque mortis tempus à Venenis frustrâ existimamus expectare homines malarum istiusmodi artium peritos, cum infinitæ Idiosyncrasie

crasæ, Temperamenti, roborisque varietates id non videantur permittere; ita tamen haud inficiabimur, dari Venena lenta, sensim sensimque humoribus labem, solidisque partibus ac fibris atoniam ac stricturas inferentia, quorum in classem Italorum Acquetta, aliaque nequitia infamis similia instrumenta referri omninò debent, etsi nunc quidem non ausim liberius ista exponere, neque allegare conjecturas, quibus istos obtinere subdolos effectus, istasque vitæ occultas struere insidias liceat, ne ansam præbeamus ingeniis perverfis profundius de istis meditandi, etsi in se utilissimum foret, penitus disquirere, quænam potissimum eò quadrent Venena, ut certiori pervestigatione ad genuina penetrare remedia, eaque desparata hominum malitiæ eò efficacius liceret opponere, læsisque succurrere.

Istam verò nunc suo loco relinquam meditationem subtilem sanè ac proficuum, sed non nisi Medico prudenti atque experto dignam, qui non obiter naturalem scientiam, ac Chymia penitiores recessus perspexerit. Uti verò suprâ commendavimus Historiam naturalem Indicam eorum industria, qui exactam sibi Venenorum atque Antidotorum comparare notitiam gestiunt, ita occasione lentorum horum Venenorum, imò, in genere omnium, non possumus non suadere scrutinium Historiarum quoque Europæarum; multa in hoc genere passim occurrunt, plurima forsàn in Archivis latent, neque expediret forsàn, ut innotescerent omnia, quæ Judicibus eâ de re in quibusdam Regnis innotuere, etsi scopo Medico eorum possent esse utilia, qui Magnatum Sanitati ac Vitæ tuendæ inserviunt.

Nostrum non est, digredi in campum Historicum, aliis id negotii relinquimus; Operæ tamen pretium fuerit, vel obiter monuisse, artem parandi occulta Venena tot jam retrò seculis altius, quàm quidem par erat, fuisse evectam,

ac proin concludi haud sine omni verisimilitudine posse, eam in Regionibus adeò fervidis, interque homines admodum astutos incrementa hætenus per quosdam quasi cuniculos & traditionem maledictam haud leviter accepisse. Seculo enim jam decimo tertio, Teste Nicol. Parthenio Giannetasio, Manfredus utriusque Siciliae Rex, vel, si mavis, Tyrannus, uti Philosophiae Aristotelicae peritissimus, ita & notitia Venenorum instructissimus fuit, neque enim exigui artificii res est, ita moderari & exhibere Venena, ut vim suam exerere, & tamen agnosci, dum applicantur haud possint; Misit enim ad Conradinum, adhuc puerum, Legatos, qui salutarent ipsum, ac munera offerrent, subolsfecit fraudes Mater Ducis, aliumque Filio puerum substituit, cui munera Legati obtulere, interque illa fructus, nitidè saccharo conditos, quos cum degustasset substitutus infelicitè Dux, brevi postea vitam cum morte commutavit. Oportebat hoc venenum sapore haud fuisse ingrato; majoris tamen videntur artificii ea, quæ Manfredus idem præparavit Comiti Andegavensi, (qui postea, cæso Manfredo, Conradinum suæ Tyrannidi immolavit) recensetur enim ex Epistolis Urbani quarti Pontificis, in Thesaur. nov. anecdot. Tom. II. eum misisse Equitem Cavalcantum cum Sociis duobus, qui debebant in aulam, gratiamque Comitis, Siciliae inhiantis, sese insinuare, vitæque ejus struere insidias, quem in finem instructi erant quinquaginta distinctis Venenorum generibus, ut nunquam deesset, quod substitueretur, siquidem unum, imò & plura frustra fuissent adhibita; quæ inter dubio procul & lenta, & violenta fuere Venena. Et quis ignorat Cæsaris Borgiæ fata dubites sanè, an Vinum Cardinali Hadriano Cornetto præparatum, sed fatali errore, urgente siti, à Pontifice ac Borgia haustum, inter lenta venena, an verò inter violenta sit referendum? imò, ipsum hoc Exemplum memorabile de

cet, idem venenum posse uni esse Venenum præsentissimum, alteri verò venenum lentum, & tardius operans; Papa sanè eo mox die mortuus est, vi Toxici hujus, Borgias verò sub Pontificatu demum sequenti languidam, quam duxit vitam, unâ cum fastu suo deposuit. Posset quidem regeri, venenum fuisse extinctum, cum generosissima hæc bestia inclusa mox fuerit bestię eviscerata, & adhuc calenti, sed frustrâ id diceretur, talis enim sepultura vivi hominis tale Venenum extinguere non potuit, hinc languidam vitam miserè duxit, donec è Cæsare nihil jam factus, in acie cecidit, sed plenius ista scrutentur Historiarum gnari.

Redeundum verò est adeos, qui ingentibus, quas patiuntur, molestiis cò inducuntur, ut credant, nefariâ arte ac fraude infami Toxicum ipsis, undecunque demum, vel via quacunque, esse exhibitum, ingestumque, cumque istiusmodi homines sæpè ad munia sua obeunda redditi sint inepti, obruanturque molestiis; interest omninò Medici, ut sciat rem penitus scrutari, ut, si tale quid subesse credat, congruis malo obviam eat remediis, sin verò rebus omnibus ac circumstantiis probè ponderatis, discussisque, deprehenderit, nonnisi suspicione niti ægrum, ac posse omnia, quæ patitur mala, ex genitis cumulatisque paulatim in corpore causis gigni, ac proficisci, nullumque appareat latentis Veneni indicium sufficiens, istum ipsi, qui animum haud leviter solet torquere, scrupulum eximat.

Contingit equidem subinde, ut sufficiens hîc Lux affulgeat, pateatque mali fomes, ut evenisse novimus circa Lernam istam malorum, quæ gravis incubuit illis, qui infecta Lithargyrio hauserant vina; diu tantæ stragis causa latuit, postea satis aperta; Tum sanè si æger colicâ tortus spasmodicâ, paresi sub decursu morbi, haud ritè tractati, quin & convulsionibus fuerit tentatus, aliisque tortus ærumnis, cognita jam

erat fons ægritudinis, ac virus plumbearum molecularum, promptiorque inde illucescebat medendi ratio. Et si & hîc subactum Medici requiratur iudicium, ut plumbeam hanc, si loqui ita liceat, colicam à simplici spasmodica valeat distinguere, nec quacunque præsentē Colicæ strîcturâ innocentia etiam vina, & dehinc homines reddat suspectos, quæ res magnum persæpè trahit momentum. Siste autem animo tuo hominem impotentia vel sterilitate turbatum, qui vitium hoc malit hausto adscribere Veneno, istique persuasioni fortius inhæreat, quid agendum Medico, an is, ut complaceat ægro, venenum pariter accusabit? haud equidem arbitror, si Vir bonus sit, utut enim haud neget, eò evalescere hominum malitiam, ut possit & heîc tentare venenorum efficaciam, lentiorum quasi ac specificorum, quò Saturninæ Prosapiæ quædam ac fortia Emmenagoga referas, attamen cum plenè habeat perspectum, idem à morbosâ dispositione, enormibus in Venere excessibus, Partium Atonia nativa, erroribus Diætæ, &c. frequentissimè evenire, hûc sanè omnem mentis vim convertet, ut ipsam mali attingat radicem, felicius dein faciliusque exscindendam.

Imò, si quis tibi eo ex capite de Veneno sibi ingesto conqueratur, quod doloribus tentetur vagis, articulorum torturâ, maculis per corpus sparsis, &c. noli statim assentiri, annon enim gemina scorbutus atque Arthritis symptomata solet exhibere; Si denique alius de artuum non modò doloribus, ac nodis, Cephalæa, Defluvio Capillorum, Ulceribus, passim corpus obsidentibus, conquerens, ad Toxicum haustum recurrat, largieris illi præsentiam Veneni, sed alia ratione hausti, per Venereum scilicet Miasma; ista enim labe hæc & graviora alia tota die inducit miseris, quorum ossa perambulat lenta & acris tabes, quæ, cum forsân multis abhinc annis hausta, diu jam quieverit, oppressa primitus

Mer-

Mercurialibus remediis, ac Decoctorum assiduo usu, nunc demum vel novis Diætæ erroribus, vel accedente crescentibus annis corporis debilitate, denuò erigere caput virulentum incipit, ægro & probabilius & honestius ducente, aliud accusare venenum, quam ipsum hoc domesticum, familiare ac inveteratum.

Venena verò propriè sic dicta, cum inter se admodum diversa deprehendantur, varias ab Auctoribus in classes rediguntur, variasque admittunt differentias. Sunt, qui ea distinguunt juxta tria Naturæ, cujus soboles sunt, regna, discescentes ea in Mineralia, Vegetabilia, ac Animalia; Alii à partibus, quas lædunt immediatè, eorum constituunt differentias, cum alia spiritus, Sanguinis massam alia, alia denique humores potissimum adgrediantur, destruantque; Alii, nocendi lædendique modum respicientes, ea dividunt in acria, erodentia seu caustica, & narcotica, Spiritus stupefacientia, dissipantia, obtundentia; Quibus alii addunt diversos effectus, dum una classis sanguinis massam coagulat acido suo hostili, altera ex adverso compagem ejus solvit, fundit, & in tenue nimis liquamen subitò commutat, utroque vitalis fluidi statu æquè funesto ac ad functiones vitales inepto. Absit tamen, ut existimes, adeò hæc cuncta præcisè & cum exclusione quadam esse intelligenda, cum venena pleraque & fluidas lædant, & solidas partes, unâ cum impetum facientibus, seu Spiritibus, etsi non æquè agant in omnes ac immediatè; neque enim potest tam subitò destrui machina Vitalis sine confusione totali partium, ac necrosi, quæ omnes mox ex æquo invadit partes, omnes perfundat, brevique ab una regione ad omnes corporis penetrat recessus etiam intimos.

Quis vero enarrare auit omnem Venenorum seriem; nec id patitur Institutum nostrum, quod ea potius respicit, quæ præcipuo quodam jure infami hoc nomine gaudent; Ecquem

enim latet, multa in hunc censum referri, eò non nisi sub latitudine quadam admittenda. Acidus v. g. Spiritus, etsi incautè, largaque dosi hausti, erodendo necent, sanguinemque in grumos cogendo, inter præcipua ac strictè dicta Venena vix referas, cum non nisi per errorem hauriantur, tumque Alcalium ac largius diluentium celerem postulent opem, tuta aliàs parva dosi medicamenta: Sublimatus Mercurius inter præcipua est, acerrimum venenum, mox oris cavum, faucesque rodens, & consequenter mox interiora corporis; Dulcis verò Mercurius huic censui exemptus est, si ritè sit mitigatus; At Mercurii præcipitati species propiùs ferè, si usum respicias internum, ad venena, quam ad medicamina spectant. Antimonium crudum non nisi imperitus hùc referat, postquam id & in substantia à Kunkelio aliisque datum est, & in Decoctis Anti-Venereis toties coquitur; nondum enim pansum est violentum ejus Sulphur, quod in vitro, Croco, cæterisque cum parco Nitro paratis, sui juris factum, vix in substantia, ut Medici loquuntur, sine veneni metu dabitur; datur tamen cum funestis eventibus non rarò ab Empiricis, cum triplo Nitri de-tonatum pulverem dat tutum, mitemque ac Diaphoreticum.

Inter Venena Arsenicum facilè principatum tenet, incoërcibile enim est, nec tutò, ut sublimatum, dulcescit, sed correctum etiam, quod fixatum vocant, retinet malitiam suam & acredinem profundam; In terribili hoc concreto omnis & Sulphurum & Salium malitia est concentrata, suamque iracundiam *ἀκμήν* tristi connubio evecta. Sunt equidem exempla haec incognita, ubi subitò id vel vomitu rejectum, vel pinguibus viscidis, ac remediis obrutum feralem suam actionem non absolvere potuit, ereptis orci faucibus iis, qui id assumerant. Ea tamen inter rariora sunt. Nec nos latet, esse audaculos passim haud fortè paucos, qui pro Febrifugo id venditantes, audacter exiguas propinant doses, febremque fugant

gant. Absit verò hoc à Medico prudenti ac cordato, ea enim est Arsenici nequitia, ut non mitescat dilutum in corpore, more quorundam aliorum corrosivorum, sed obtinet antiquum, etsi statim non lædat manifestè, adgredietur vitæ stamina occultè ac subdolè, tandemque gliscens sub cinere ignis incoërcibilem erumpet in flammam. Nemo igitur fidat Arsenico, nunquam hic Draco mitescit. Cobaltum, ejus matrix, pravum quoque est, etsi sublimatum inde Arsenicum pejus sit, Smalta, soboles Cobalti, tostione, fusione, correctione per salia, ac Vitrificatione tetri sulphuris præcipuam portionem perdidit, haud tamen reddita innoxia. Auripigmentum non attingit Arsenici virulentiam, minimè tamen ideò in corpus admitendum. Vivum, quem vocant, Mercurium simplex haud rarò malitia adhibuit in cibis ad eos veneno necandos, à quibus voluit liberari, sed sine fructu, namque & suis se globulis prodidit, & noxam induxit nullam, maximè in corpore sano, quod illicò percurrit excernendum. Aliqui eum inter Venena referunt, quia ejus inunctione, imprudenter factâ & directâ, sæpè faucium ulcera, fissuræ linguæ ac gravissima mala oriuntur; Abusus verò usum, toties laudabilem, non tollit: nec infamat fluidum hoc metallum, quamdiu salia ad id nec in corpore, nec extra corpus accedunt, his enim acuitur, & fit venenum.

Maneat Plumbum omniaque Saturnina, ex eo parata, sua in externis remediis laus; intra corporis ambitum, me quidem Judice aut Consultore, ejus ne mica quidem unquam ingredietur. Commendatum legimus interno usui Saturni saccharum, multis quoque haud infrequenter exhibitum, methodum verò illam laudesque Autoribus relinquere, tutiùs existimamus, quàm nostrum iis addere calculum. Vina Lithargyrio fucata loquuntur adhuc contra plumbea hæc remedia, imò clavant: Absit ab internis viscerum mæandris infausta hæc adstrictio, tenacesque moris pravi moleculæ, lenti veneni specimen haud vulgare! Tot alia, quæ minerale Regnum in

suo complectitur ambitu venenata corpora, vel saltem sub iniquis præparationibus virus exferentia haud attingimus: potiora obiter libuit notare.

In vegetabili Regno larga quoque Venenorum seges est, quorum potissima in aliis terræ angulis obvia, nobis nondum, quæ DEI benignitas est, innotuere, nostris ferè pejora, siquidem Itinerariis tribuimus fidem. Nostra & acrimoniâ agunt, & narcotico, spiritusque ligante, ac turbante Sulphure, vim utramque gradibus valde variis participantia. Etsi acrimonia in plerisque haud statim sit obvia, unde tot tristia fata, cum esculenta sæpè sint, & affatim ingerantur ab incautis, mox gravissimas daturis pœnas. Solani furiosi baccæ quot tristes exhibuere in pueris potissimum Tragœdias, quarum & Roob novimus gravissima intulisse symptomata. Cicutam, Veterum venenum, Socratis morte ut Constantia celebre, Wepferus plenè exhibuit. Napellus, pessimi generis planta, non ubique æquè violentus, ut & in Poloniâ in acetariis comesti legantur flores, nisi acetum virus correxerit. Hyosciami radices nuper cibum ferè lethalem ministrarunt Infanti. Nec desunt exempla annosæ Pastinacæ admodum noxiæ, & inter Petroselini radices comestæ portiones Cicutariæ. Alia, cum Authoribus nolim hûc referre, Opium, Crocum, Helleborum, &c. Egregia Medicamenta, solo excessu noxia, sic enim tot hûc spectarent Purgantia minus tuta, comprimis in dosi majori; nolumus verò nimis dilatare Venenorum familiam. Quis enim Emmenagoga fortiora hûc trahat, Sabinam, imò & Artemisiam juxta nonnullos; Abortus, etsi sæpissimè iis ne quidem procurandus, etiam sine veneno levi occasione sæpius contingit. Euphorbium cariei ossium relinquatur, interiori corpori nimis acre ac fervidum est, nec tamen ideò venenum stricte dictum, ne mini facile exhibendum, ut id non respuat illicò ob causticam vim

Colophonem Disquisitioni huic imponere haud licet, nisi prius vel obiter Animale quoque Regnum attigerimus. Non hîc allegabimus Tarantulas Apuliæ, quæ nec Romæ quidem parem exerunt virulentiam, ut proinde de araneis nostris liceat præsumere, earum morsus illis non comparandos. Scorpiones quoque in Africa lethales, in Italiâ minori discrimine pungunt. Viperæ nostræ parum noxiæ videntur, at quàm terribiles Italæ! quarum virosa saliva, dense viam faciente, sanguini admista celerrimam postulat opem, si servare hominem ictum velis. Non hîc ira bestię accusanda, cum siccati liquoris pulvis, inspersus vulnuscule, necem animalibus inferat, epoto cum vino innoxie ipso salivali humore, Teste Redio. Orientales serpentes tacemus, quorum virus nobis non innotuit; tribuitur vero illis incredibilis virulentia. Circa plurima adhuc desiderantur Experimenta, e. g. circa bufones, variaque insecta.

Nec Cantharides hîc absolutè trahas, etsi acerrimas noxiasque. Millepedes vero, quos in classem hanc alii conjiciunt, laudibus aliorum mirè extolluntur, qui remediis insectum hoc optimis inferunt. Præ omnibus tamen venenis vix aliud deprehendes, quod terribile magis & atrox videri queat, quam rabidi canis morsum, cujus tam rara sanatio est, & qui vel post lustra, securè transacta, novâ rabie sese tristissimè exerit non rarò, etiam in iis, in quibus venenum videbatur subactum, eliminatumque. Cautè hîc pronunciet Medicus, nec credat fallacibus apparentiis; latet hîc anguis in herba, & quod cicuratum videatur virus, facile denuò emergit, prioremque confundit pronosin. Oecultissima ratione hæc in corpore latet Dispositio, nec ullis sensuum adminiculis protrahi in lucem potest, donec tristis Experientia fatali tempore, evigilante quasi ex corpore pristino miasmate venenato, detegat fraudem, insidiasque funestas. Nihil nunc addemus de Pestilenti Veneno

no, de quo pauca dicere, nec licet, nec sufficit. Nihil de peste boum, quam Lancisii potissimum industria scrutata est. An liceat vesci carnibus extinctorum Animalium; quod ad minimum tutum non est. Præstat, totam bestiam cremare, quæ vel contactu suo inficit coria detrahentes, retro habitu emergente. Nolim quoque cum aliis hûc referre variolarum purulentam saniem, inoculatione moderna excitantem in Infantibus pro lubitu quasi variolas, cum tot experimentis jam constet etiam Illustribus, feliciter cessisse rem istam, succumque hunc (ex benignis haustum pustulis,) adeò non esse venenum, ut potius hâc via malignitatem variolarum, aliàs adeò funestam, avertere, ac corrigere quasi præsumant, insititia ista arte ab Orientali gente hausta. Certitudinem verò plenam dabit dies! Nos nunc de tabula sumimus manum, satis de Venenis locuti, quorum tanta varietas est, ac tam ardua perquisitio, ut unica dissertatione ne attingi quidem omnia vel obiter possint, tantum abest, ut plenè enarrari ac evolvi queant.

S. D. G.

